program de conservare
DUMBRĂVEANCĂ
www.rollerproject.eu

Protejarea dumbrăvencei și a habitatelor propice speciei

foto Szabó Csilla

Conținutul prezentei publicații nu reflectă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene și a fost realizată în cadrul proiectului LIFE13/NAT/HU/000081, finanțat cu sprijinul UE prin Programul LIFE+Natura

Titlul proiectului:
„Conservarea dumbrăvencei în Bazinul-Carpatic”

Codul proiectului:
LIFE13 NAT/HU/000081

Durata proiectului:
01.09.2014 - 31.03.2020

Bugetul proiectului:
5.046.097 €
din care 75% contribuția
Comisiei Europene
prin programul LIFE+

“Dumbrăveanca - unda dintre cele mai frumoase păsări din Europa este amenințată de diminuarea pajiștilor și dispariția arborilor bătrâni.”

foto Mate Bence

foto Lóki Csaba

Despre programul LIFE+

LIFE (L'Instrument Financier pour l'Environnement) – Instrumentul Financiar pentru Mediu, este un fond a Uniunii Europene lansat în anul 1992. România poate obține co-finanțare în cadrul programului LIFE începând din anul 1999. Obiectivul general al programului este implementarea, actualizarea și dezvoltarea politicii și legislației de mediu a Uniunii Europene.

LIFE+ are trei componente, prin intermediul cărora se pot accesa fonduri:

- LIFE+ „Natură și Biodiversitate"
- LIFE+ „Politică și guvernare în materie de mediu"
- LIFE+ „Informare și comunicare".

LIFE+ „Natură și Biodiversitate" este extinderea programului anterior LIFE Nature. Componenta „Natura" contribuie la punerea în aplicare a Directivelor Păsări și/sau Habitate (2009/147/CE și 92/43/CEE) și sprijină dezvoltarea și implementarea rețelei Natura 2000. Componenta „Biodiversitate" contribuie la atingerea obiectivelor principale ale strategiilor pentru biodiversitate de „stopare a pierderii biodiversității și a degradării serviciilor ecosistemice în UE până în 2020, refacerea acestora pe cât posibil, precum și contribuției UE la prevenirea pierderii biodiversității la nivel mondial".

Proiectul cu titlul „Conservarea dumbrăvencei în Bazinul Carpatic" a obținut finanțare în cadrul programului LIFE+ „Natură și Biodiversitate" în cadrul componentei „Natura" în anul 2013.

Natura 2000 - rețeaua ecologică a Uniunii Europene

Uniunea Europeană în anul 1992 a inițiat o rețea de zone naturale protejate, care are ca scop protejarea naturii și menținerea resurselor naturale necesare dezvoltării socio-economice pe termen lung.

Realizarea Rețelei Natura 2000 se bazează pe două directive ale Uniunii Europene, Directiva de Habitate și Directiva Păsări.

Rețeaua ecologică Natura 2000 este constituită din situri Natura 2000 de două tipuri:

- **SCI: Situri de Importanță Comunitară**, care au fost desemnate pe baza Directivei de Habitate pentru conservarea a mai mult de 20 de tipuri de habitate și peste 800 de specii de plante și animale.
- **SPA: Arii de Protecție Specială Avifaunistică**, desemnate pe baza Directivei de Păsări, pentru conservarea a peste 200 de specii de păsări.

Statele membre ale Uniunii Europene au obligația de a proteja biodiversitatea prin desemnarea, conservarea și îngrijirea siturilor Natura 2000. În România au fost desemnate 108 SPA-uri și 273 SCI-uri, care reprezintă 17,84 % din suprafața totală a țării.

După aderarea României, cele două directive au fost transpuse, prin Ordonanța de Urgență nr. 57 din 2007 (cu modificările și completările ulterioare), privind regimul ariilor naturale protejare, conservarea habitatelor naturale, a florei și a faunei sălbatice.

Există numeroase idei greșite cu privire la siturile Natura 2000, cum că acestea împiedică activitățile umane și dezvoltarea economică din interiorul acestora. În multe cazuri, speciile și habitatele protejate din siturile Natura 2000 au apărut și s-au menținut ca urmare a activităților de exploatare durabilă a resurselor umane. În majoritatea siturilor activitățile economice sunt menținute, cu condiția ca accentul să fie conservarea speciilor și habitatelor pentru care au fost desemnate siturile.

Harta Siturilor Natura 2000

Situri Natura 2000

Conservarea dumbrăvencei in Bazinul Carpatic

Proiectul intitulat „Conservarea dumbrăvencei în Bazinul Carpatic” este finanțat prin programul LIFE+ Natura al Uniunii Europene.

Obiectivul principal al proiectului transfrontalier, implementat atât în România, cât și în Ungaria, este întărirea populației de dumbrăveancă din Bazinul Carpatic și asigurarea statutului de conservare favorabilă pe termen lung al acestor populații.

Dumbrăveanca figurează în Anexa I a Directivei de Păsări al Uniunii Europene și este considerată specie prioritară pentru obiectivele LIFE+ Natura. După datele IUCN (Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii), dumbrăveanca este considerată specie potențial amenințată cu dispariția, care, fără conservare adecvată, în mod previzibil poate intra în categoria speciilor amenințate cu dispariția.

La mijlocul secolului XX efectivele speciei din Europa au suferit un declin accentuat, dispărând ca specie cuibăritoare din vestul continentului.

Regresul numeric și dispariția speciei din anumite regiuni este rezultatul dispariției habitatelor de cuibărit și a zonelor de hrănire.

Datorită eforturilor de conservare din Ungaria și Serbia, populația de dumbrăveancă din Bazinului Carpatic a crescut în ultimele decenii și a devenit una semnificativă la nivel European. Astfel, menținerea acestor populații este esențială pentru asigurarea conservării favorabile a efectivelor speciei la nivel european.

foto Daróczi Szilárd

Dumbrăveanca

Descriere

Dumbrăveanca (*Coracias garrulus*) este o pasăre de mărimea unui porumbel, cu penaj viu colorat.

Penajul de culoare albastru - azuriu de pe cap, gât și piept, cu spatele maroniu îi conferă un aspect exotic. Păsările tinere au un penaj mai șters.

foto Lóki Csaba

Dumbrăveanca

Distribuție și habitat

Cuibărește în habitatele de silvostepă din zonele temperate ale Europei și Asiei.

Din cauza lipsei de date, distribuția speciei din România nu este îndeajuns cunoscută. În trecut a cuibărit în număr redus și în Transilvania, dar populația de aici a dispărut aproape în totalitate. Distribuția speciei din România se limitează în afara arcului Carpatic și pe Câmpia de Vest. Cuibărește în număr mare în Dobrogea și Câmpia Bărăganului, aici fiind prezentă în mai toate habitatele, având însă populații însemnate și în Oltenia și Muntenia, fiind prezentă ca specie cuibăritoare și în partea de sud a Moldovei. Efectivele cuibăritoare din Câmpia de Vest sunt alcătuite din populații relativ mici, cu distribuție punctiformă.

Dumbrăveanca este o specie tipică zonelor deschise, cu arbori izolați. Preferă pajiștile și fânețele, zonele agricole extensive din apropierea pâlcurilor sau arborilor vârstnici, scorburoși.

foto Nagy Attila

foto Bárbos Lőrinc

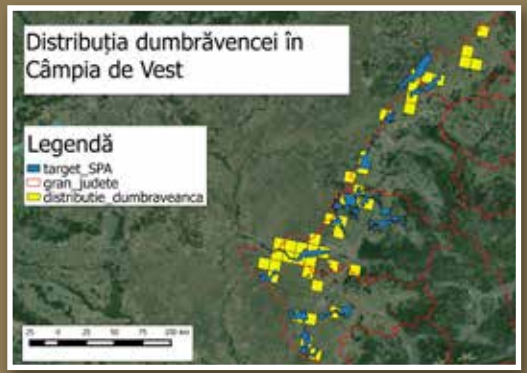

Dumbrăveanca

Cuibărit

Cuibărește în scorburile arborilor bătrâni, găurile săpate de ciocănitori sau în galeriile săpate în malurile abrupte, lutoase sau de loess. Ocupă cu plăcere și cuiburile artificiale amplasate în locuri potrivite. Pe durata perioadei de cuibărit manifestă un comportament teritorial față de celelalte specii de păsări. Este o specie monogamă, cuibărește odată pe an, între sfârșitul lunii mai și iulie. Ponta constă din 2-5 ouă albe, care sunt clocite timp de 17-19 zile. Puii sunt hrăniți de către ambii părinți și părăsesc cuibul la vârsta de 28-29 zile.

foto Bărbos Lőrinc

foto Mate Bence

foto Bărbos Lőrinc

foto Daróczi Szilárd

foto Zeitz Róbert

foto Bărbos Lőrinc

Dumbrăveanca

Hrănire

Consumă în exclusivitate hrană de provenienţă animală. Meniul constă mai ales din insecte de talie mare (lăcuste, gândaci, libelule) consumând însă şi amfibieni, reptile şi rozătoare mici.
Este o pasăre tipică de pândă. Caută hrana stând pe puncte proeminente (stâlpi, fire ecetrice), după care le atacă prada din picaj.

foto Máté Bence

foto Horváth Tibor

foto Lóki Csaba

foto Máté Bence

Dumbrăveanca

Migrație

Este o pasăre migratoare, care petrece iarna în Africa. Sosește din cartierele de iernare la sfârșitul lunii aprilie-începutul lunii mai. Migrează solitar, însă la începutul perioadei de migrație din toamnă, care începe la sfârșitul lunii august, în mod excepțional poate fi observată în stoluri de zeci de exemplare.
2 din primele 3 exemplare echipate cu transmițătoare satelitare din cadrul proiectului au părăsit continentul spre Grecia și Turcia, zburând deasupra Mării Mediterane. În doar trei zile au ajuns la țărmurile Africii, parcurgând o distanță de peste 1700 de km. În mai puțin de o săptămână au trecut și de Sahara, poposind mai bine de o lună în Regiunea Sahel. Cele 2 dumbrăvence au staționat perioade mai lungi în zonele bogate în hrană, de după perioadele ploioase din acele regiuni. Parcurgând o distanță de 7000 de km, la începutul lunii decembrie au ajuns în cartierele de iernare situate în Namibia și Botswana.

Ruta de migraţie a celor două dumbrăvence din Ungaria, echipate cu transmiţătoare satelitare.

Factori periclitanți

Dispariția locurilor de cuibărit:
Reducerea numărului copacilor sau chiar dispariția completă a arborilor bătrâni și scorburoși, precum și a aliniamentelor și pâlcurilor de copaci este una dintre cele mai grave probleme și în Câmpia de Vest.

Degradarea zonelor de hrănire:
Abandonarea pășunatului sau transformarea fânațelor și pășunilor în terenuri agricole duce la dispariția locurilor de hrănire. Habitatele mozaicate sunt înlocuite din ce în ce mai mult de monoculturi.

Electrocutare:
Dumbrăveanca folosește liniile de electricitate ca loc de pândă pentru vânătoare. Așezându-se pe traversele neizolate, deseori pot deveni victimele electrocutării.

Otrăvire:
Folosirea insecticidelor și rodenticidelor pe scală largă în agricultură poate cauza mortalitate în rândul păsărilor în mod indirect, consumând insecte sau rozătoare otrăvite.

Migrație, iernare:
Fiind o specie care traversează Sahara, deșertificarea reprezintă de un pericol, păsările fiind nevoite să parcurgă o distanță din ce în ce mai lungă în habitate sărace în hrană. De asemenea, capturarea păsărilor și împușcarea lor de-alungul căilor de migrație, respectiv schimbările majore în habitatele peste care migrează, reprezintă probleme serioase, care contribuie semnificativ la scăderea efectivelor.

Capturare ilegală și braconaj:
Multe exemplare cad victime colectării pentru preparare în scop de naturalizare (împăiere), care ajung cel mai des în colecții private. De asemenea, exemplarele capturate sunt vândute, fiind căutate în unele țări ca păsări de ornament datorită penajului multicolor.

Accidentare:
Păsările care vânează insectele ajunse pe șosea pot fi lovite de mașinile care circulă cu viteză.

foto Bărbos Lőrinc

Scopul proiectului de conservare

• Întărirea populației de dumbrăveancă în Bazinul Carpatic și asigurarea statutului de conservare favorabilă pe termen lung a acestor populații.
• Recondiționarea și îmbunătățirea habitatelor pentru dumbrăveancă (plantări de arbori, pâlcuri).
• Creșterea populației de dumbrăveancă prin crearea locurilor de cuibărit (amplasare de cuiburi artificiale) și prin promovarea practicilor de gospodărire a terenurilor prietenoase dumbrăvencei în siturile Natura2000.
•Reducerea mortalității prin izolarea liniilor electrice aeriene de medie tensiune relevante din zona de studiu.
• Identificarea pericolelor de-alungul căilor de migrație și a cartierelor de iernare.
• Programe educaționale, de sensibilizare și conștientizare.

foto Lendvai Csaba

foto APM SM

foto APM SM

Aria de implementare a proiectului în România

Proiectul intitulat „Conservarea dumbrăvencei în Bazinul Carpatic LIFE+ NAT13/HU/000081” se derulează în 15 de zone protejate sit Natura 2000 (SPA) din județele Arad, Bihor, Satu Mare și Timiș.

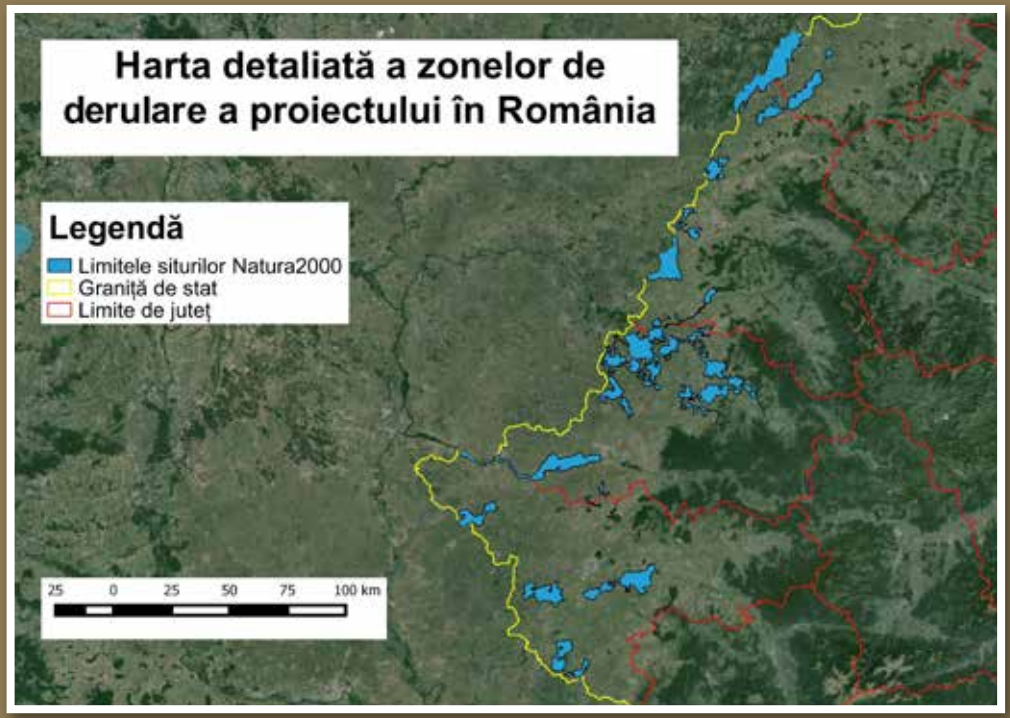

foto Zinică Răzvan

foto Baciu Mihai

foto Baciu Mihai

Importanța habitatelor deschise din zona de câmpie

Păsările sunt considerate indicatori ai biodiversității și a habitatelor în care trăiesc. Astfel, orice transformare în aceste habitate are efect asupra populațiilor de păsări (și nu numai) care le folosesc. Pășunile și terenurile agricole din zonele de câmpie sunt deosebit de importante pentru activitățile de conservare, deoarece asigură loc de cuibărit sau de iernare pentru peste 120 de specii de păsări prioritare. Populațiile păsărilor cuibăritoare în aceste habitate sunt în același timp cele mai afectate la nivel European. Începând cu cea de-a doua jumătate a secolului trecut, ca urmare a intensificării agriculturii, habitatele natural ca pajiștile, pășunile și fânețele au fost transformate în culturi agricole. Aceste schimbări majore s-au resimțit și în populațiile speciilor de păsări. Efectivele dumbrăvencei din Europa s-au redus drastic în această perioadă, dispărând ca specie cuibăritoare din mai multe țări.

foto Barbos Lőrinc

foto Fülöp Tihamér

foto Hegyeli Zsolt

Transformarea pajiştilor în terenuri arabile afectează locurile de hrănire ale dumbrăvencelor.

Tăierea arborilor

Probabil una dintre problemele cele mai grave sunt tăierile arborilor în zonele de șes.

Habitatele naturale deschise cu arbori izolați sunt foarte rare în Câmpia de Vest, dumbrăveanca fiind obligată să cuibărească în habitate semi-naturale, precum aliniamentele de arbori (de cele mai multe ori plopi), sau pâlcuri de copaci aflate mai ales la marginea drumurilor. Majoritatea aliniamentelor s-au plantat în perioada 1950-1970, iar o mare parte dintre acestea au fost deja tăiate pe motivul că au îmbătrânit și sunt periculoase pentru circulația publică. În ultimii 20-30 de ani nu s-au plantat astfel de aliniamente, fapt care limitează și mai mult posibilitățile de cuibărire ale speciei.

Tăierile ilegale constituie un fenomen general întâlnit în Câmpia de Vest, mai ales în perioada de iarnă. Tăierea arborilor, atât din păduri, cât și în afara acestora are numeroase efecte negative precum dispariția habitatele multor specii de animale, intensificarea proceselor de erodare a solului.

Tăierea ilegală și furtul de arbori, prevăzute de art. 107 al. 1 lit. a, al. 2 lit. a și art. 109 al. 1 lit. a și al. 2 din Legea nr. 46/2008 este considerată infracțiune și se pedepsește contravențional sau penal în funcție de cantitatea masei lemnoase.

foto Bărbos Lőrinc

foto Barbos Lőrinc

foto Barbos Lőrinc

program de conservare
DUMBRĂVEANCĂ
www.rollerproject.eu

PARTENERI

Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus"
Str: Márton Áron, nr. 9/B, Târgu Mureș
Tel: +40 265 264726
E-mail: office@milvus.ro
Web: www.milvus.ro

Agenția pentru Protecția Mediului Satu Mare (APM Satu Mare)
Str. Mircea cel Bătrân, nr. 8B, Satu Mare
Tel: +40 261 736003, Fax 0261733500
Email: office@apmsm.anpm.ro
Web: http://apmsm.anpm.ro

Societatea Ornitologică din Ungaria
BirdLife Hungary (MME)

Societatea Silvică DALERD

Administrația Parcului
Național Bükk

Administrația Parcului
Național Kiskunság

Informații suplimentare despre proiect:
www.rollerproject.eu

Publicație realizată în cadrul proiectului LIFE13NAT/HU/000081
„Conservarea dumbrăvencei în Bazinul Carpatic"

Factori periclitanți

Dispariția locurilor de cuibărit:
Reducerea numărului copacilor sau chiar dispariția completă a arborilor bătrâni și scorburoși, precum și a aliniamentelor și pâlcurilor de copaci este una dintre cele mai grave probleme.

Degradarea zonelor de hrănire:
Abandonarea pășunatului sau transformarea fânețelor și pășunilor în terenuri agricole duce la dispariția locurilor de hrănire.

Electrocutare:
Dumbrăvencele folosesc liniile de electricitate ca loc de pândă pentru vânătoare. Așezându-se pe consoalele sau conductoarele neizolate, deseori devin victimele electrocutării.

Accidentare:
Păsările care vânează insectele ajunse pe șosea pot fi lovite de mașinile care circulă cu viteză.

Deșertificare:
Fiind o specie care traversează Sahara, deșertificarea reprezintă un pericol, păsările fiind nevoite să parcurgă o distanță din ce în ce mai lungă deasupra habitatelor sărace în hrană.

Otrăvire:
Folosirea insecticidelor si rodenticidelor în agricultură poate cauza mortalitatea păsărilor în mod indirect.

Capturare ilegală și braconaj:
Multe exemplare sunt capturate și împușcate de-a lungul căilor de migrație, pentru preparare în scop de naturalizare (împăiere).

@ Bárbos Lőrinc

Juvenil de dumbrăveancă: victimă a traficului rutier.

@ Răzvan Zinică

Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus”
Str: Márton Áron, nr. 9/B, Târgu Mureș
Tel./fax: +40 265 264 726
E-mail: office@milvus.ro
Web: www.milvus.ro

Agenția pentru Protecția Mediului Satu Mare (APM Satu Mare)
Str. Mircea cel Bătrân, nr. 8B, Satu Mare
Tel: +40 261 7360 03, Fax: +40 261 733 500
Email: office@apmsm.anpm.ro
Web: http://apmsm.anpm.ro

Societatea Ornitologică Maghiară (MME/Birdlife Hungary), Ungaria

DALERD SA, Ungaria

Administrația Parcului Național Bükk, Ungaria

Administrația Parcului Național Kiskunság, Ungaria

Informații suplimentare despre proiect:
www.rollerproject.eu
Publicație realizată în cadrul proiectului LIFE13NAT/HU/000081
„Conservarea dumbrăvencei în Bazinul Carpatic”
Conținutul prezentei publicații nu reflectă în mod obligatoriu
poziția oficială a Uniunii Europene și a fost realizată
în cadrul proiectului LIFE13/NAT/HU/000081, finanțat cu sprijinul UE prin Programul
LIFE+ Natură și Biodiversitate

Protejarea dumbrăvencei și a habitatelor propice speciei

@ Răzvan Zinică

program de conservare
DUMBRĂVEANCĂ
www.rollerproject.eu

Conservarea dumbrăvencei în Bazinul Carpatic
LIFE13 NAT/HU/000081

NATURA 2000

Dumbrăveanca

Descriere

Dumbrăveanca (Coracias garrulus) este o pasăre de mărimea unui porumbel, cu penaj viu colorat.

Cuibărește în scorburile naturale ale arborilor bătrâni sau în cele făcute de ciocănitori. În lipsa acestora poate cuibări și în galeriile săpate în malurilor lutoase sau în cuiburi artificiale.

Consumă în exclusivitate hrană de proveniență animală. Meniul speciei constă cu precădere din insecte de talie mare, ortoptere, consumând însă și rozătoare, șerpi, șopârle și amfibieni.

Este o specie migratoare, care petrece iarna în Africa Centrală și de Est.

@ Máté Bence

Importanța habitatelor deschise din zona de câmpie

Păsările sunt considerate indicatori pentru biodiversitate și habitatele în care trăiesc. Astfel, orice transformare în aceste habitate are efect asupra populațiilor de animale și plante care le folosesc. Pajiștile din zonele de câmpie sunt deosebit de importante pentru aceste animale, și asigură loc de cuibărit sau de iernare pentru peste 120 de specii de păsări de interes comunitar. Începând cu cea de-a doua jumătate a secolului trecut, ca urmare a intensificării agriculturii, habitatele naturale precum pajiștile au fost transformate în terenuri arabile. Aceste schimbări majore s-au resimțit și în populațiile speciilor de păsări. Efectivele dumbrăvencei din Europa s-au redus drastic în această perioadă, dispărând ca specie cuibăritoare din mai multe țări.

Începând cu cea de-a doua jumătate a secolului trecut, ca urmare a intensificării agriculturii, habitatele naturale precum pajiștile au fost transformate în terenuri arabile. Aceste schimbări majore s-au resimțit și în populațiile speciilor de păsări. Efectivele dumbrăvencei din Europa s-au redus drastic în această perioadă, dispărând ca speciecuibăritoare din mai multe țări.

@ Fülöp Tihamér

@ Bărbos Lőrinc

@ Hegyeli Zsolt

Transformarea pajiștilor în terenuri arabile afectează locurile de hrănire ale dumbrăvencelor.

Tăierile ilegale de arbori

Habitatele naturale deschise cu arbori izolați sunt foarte rare în Câmpia de Vest, dumbrăveanca fiind obligată să cuibărească în habitate semi-naturale, precum aliniamentele de arbori (de cele mai multe ori plopi) aflate mai ales la marginea drumurilor. Majoritatea aliniamentelor s-au plantat în perioada 1950-1970, iar o mare parte dintre acestea au fost deja tăiate pe motivul că au îmbătrânit și sunt periculoase pentru circulația rutieră. În ultimii 20-30 de ani nu s-au plantat astfel de aliniamente, fapt care limitează și mai mult posibilitățile de cuibărire ale speciei.

Tăierile ilegale constituie un fenomen general întâlnit în Câmpia de Vest, mai ales în perioada de iarnă. Tăierea arborilor, atât din păduri, cât și în afara acestora are numeroase efecte negative precum dispariția habitatelor mai multor specii de animale, sau intensificarea proceselor de erodare a solului.

Tăierea ilegală și furtul de arbori, prevăzute de art. 107 al. 1 lit. a, al. 2 lit. a și art. 109 al. 1 lit. a și al. 2 din Legea nr. 46/2008 este considerată infracțiune și se pedepsește contravențional sau penal în funcție de cantitatea masei lemnoase.

@ Nagy Attila

@ Bărbos Lőrinc

@ Nagy Attila

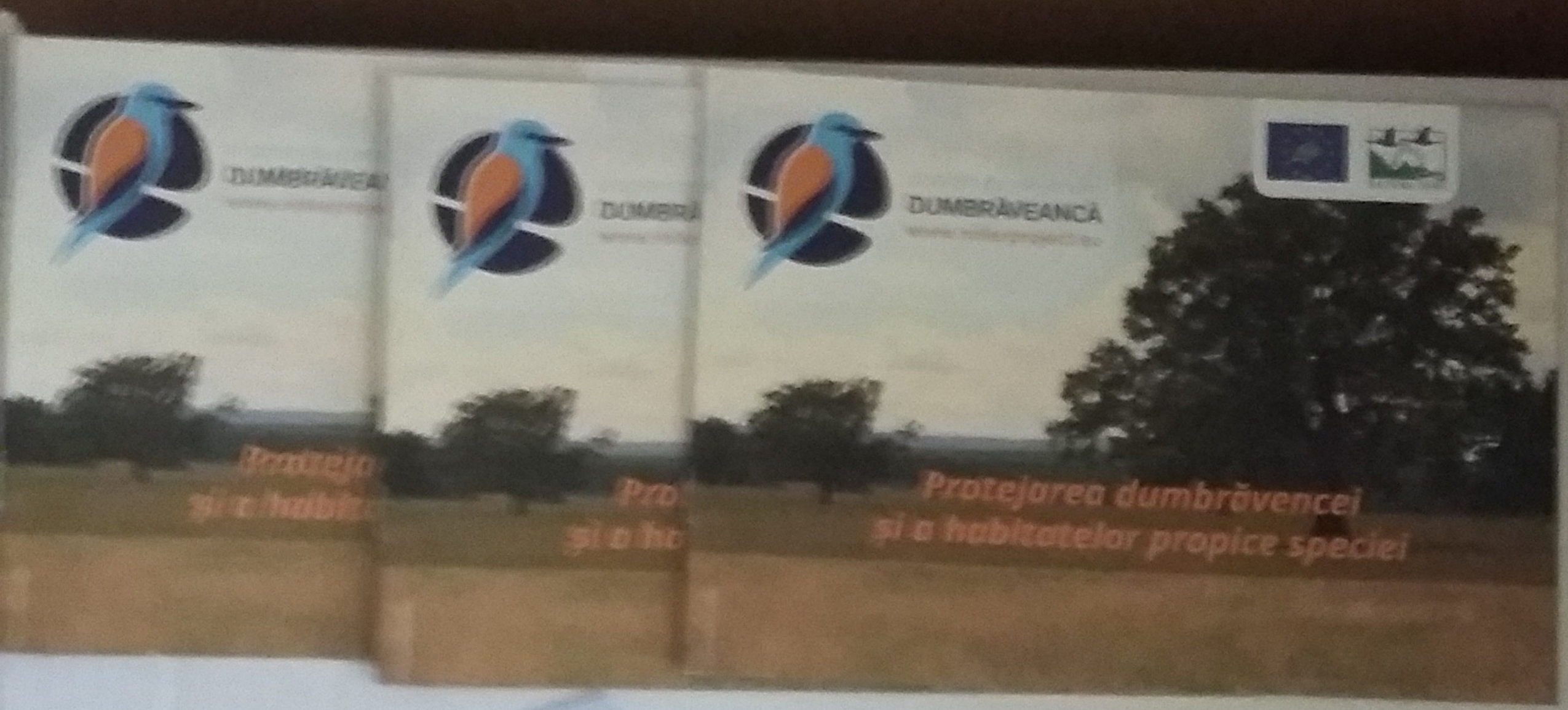
DUMBRĂVEANCA
Protejarea dumbrăvencei
și a habitatelor propice speciei

Protejarea dumbrăvencei
și a habitatelor propice speciei

15.03.2016 14:53

ȘCOALA GIMNAZIALĂ
CRAIDOROLȚ
01.04.2016 11:45

19.03.2016 11:22

Dumbrăveanca
19.03.2016 11:10

Dumbrăveanca
program de conservare
DUMBRĂVEANCA
www.rollerproject.eu

EXIT
DUMBRĂVEANCĂ

Dumbrăveanca
ORSEC